

GODFARFOSS KRAFT AS
Postboks 1563
3007 DRAMMEN

Vår dato: 31.03.2023
Vår ref.: 201907615-116 Oppgis ved henvendelse
Deres ref.:

**Godfarfoss kraftverk i kommunene Hol og Nore og Uvdal, Viken –
Godkjenning av søknad om gjennomføring av tiltak for bevaring av
lavarten *leptochidium crenatum* og skåldraugmose. Godkjenning
av søknad om å tette lekkasje innenfor oppstrøms fangdam**

Vi viser til deres søknad om gjennomføring av tiltak for bevaring av lavarten *Leptochidium crenatum* og skåldraugmose (*Anastrophyllum cavifolium*) ved inntaket til Godfarfoss kraftverk. Vi viser videre til søknad om å tette lekkasje innenfor oppstrøms fangdam.

Vedtak

NVE godkjenner fremlagt søknad mottatt 30.1.2023 om tiltak for bevaring av forekomster av rødlistede moser og lav ved inntaket til Godfarfoss kraftverk. NVE godkjenner også søknad mottatt 19.11.2022 om tetting av lekkasje innenfor øvre fangdam.

Godkjenningen av søknadene gis på følgende vilkår:

- Det skal utarbeides en plan for å dokumentere om og ev. hvordan vannstandsregimet i Nedre Svangtjønne blir endret som følge av prosjektet. Planen sendes NVE innen 31.5.2023.
- Ved forlengelse av øvre fangdam skal bruken av betong stanses under terrengnivå slik at arbeidet ikke setter varige spor i terrenget.

Søknaden må være i samsvar med vilkår og forutsetninger som fremgår av:

- Konsesjon gitt ved kongelig resolusjon den 6.2.2015
- Konsesjon til å redusere installert effekt og slukeevne, samt å flytte kraftstasjonen nærmere utløpet i en såkalt «daggrop» gitt ved kongelig resolusjon den 26.4.2019
- Tillatelse til planendring gitt ved NVEs vedtak av 1.10.2021
- Godkjenning av detaljplan for miljø og landskap av 1.10.2021
- Godkjenning av søknad om endringer ved dam og inntak av 8.4.2022

NVE kan kreve ytterligere detaljering for alle deler av tiltaket. Slike planer skal godkjennes av oss før arbeidet settes i gang.

Godkjenningen har hjemmel i konsesjonen datert 26.4.2019 post nr. 6.

Tilsyn

NVE vil følge opp anlegget med inspeksjon.

Anlegget er både for planlegging, bygging og senere drift underlagt bestemmelser om internkontroll etter forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen (FOR 2011-10-28 nr. 1058 IK-vassdrag). Ved tilsyn på anlegget vil NVE kontrollere at internkontroll etter denne forskrift er etablert.

Vår behandling av søknaden

NVE godkjente detaljplaner for miljø og landskap for Godfarfoss kraftverk i vedtak av 1.10.2021. Vi viser til vedtaket for en nærmere beskrivelse av bakgrunnen for prosjektet. I konsesjonen og godkjente detaljplaner er det lagt stor vekt på å tilpasse kraftanlegget til landskapet og de store biologiske verdiene i området. Arbeidet med bygging av Godfarfoss kraftverk startet 18.10.2021.

Bygging av inntaket til kraftverket vil heve vannspeilet permanent. Innmålinger høsten 2022 viste at forekomster av rødlistede lav og mosearter i området mest sannsynlig ville forsvinne dersom det ikke gjøres tiltak. NVE ba derfor konsesjonær i e-post av 15.11.2022 vurdere konsekvensene av å senke vannspeilet i inntaksdammen slik at nevnte forekomster ikke settes under vann. Konsesjonærens vurderinger av 1.12.2022 viser at konsekvensene ved å senke vannspeilet er store for prosjektet og for naturmiljøet i området. Nevnte endring vil være vanskelig å gjennomføre. Det anbefales i stedet å gjennomføre avbøtende tiltak med flytting og tilpasning av nevnte lav og mosearter.

Søknad om tiltak for bevaring av forekomster av moser og lav

Konsesjonær har i samarbeid med Biofokus og Faunafokus utarbeidet en søknad om avbøtende tiltak. I foreliggende søknad skriver konsesjonær at damterskelen skal bygges på kote 782,0 på nordsiden, og 781,8 på den sørlige delen.

På oppstrøms side av inntaket i den sørlige delen er det påvist én forekomst av lavarten *Leptochidium crenatum* (EN – sterkt truet) på en stor stein og én antatt forekomst på en mindre stein. Begge forekomstene vokser på kote 782. Det er også en antatt forekomst på øya ute i elva et stykke nedenfor damterskelen. Videre er det påvist én forekomst (fordelt på tre delforekomster) av skåldraugmose (*DD – datamangel*) på kote 781. Forekomsten av skåldraugmose vil havne under planlagt vannspeil, mens forekomstene av lav bli negativt berørt av nytt vann-nivå nedstrøms fossenakken. Det søkes derfor om avbøtende tiltak for å bevare populasjonene. Biofokus/Faunafokus har på vegne av konsesjonær utarbeidet et notat med forslag til tiltak. Det understrekes at det ikke er sikkert at tiltakene vil bli vellykket.

Biofokus/Faunafokus anbefaler å flytte forekomsten(e) av skåldraugmose som ligger mellom fossenakken og terskeldammen på kote 781. Et alternativ er å flytte forekomsten opp til en annen lokalitet med skåldraugmose som ligger inne ved bredden av Nedre Svangtjønne, oppstrøms for fossenakken. Det anbefales å kartlegge kotehøyden til vannspeilet ved denne forekomsten for å bestemme en egnet plassering og å foreta

undersøkelser av artsmangfoldet langs bredden av tjernet. Flyttingen må skje med biolog til stede og på en måte som gjør at tuene bevarer sin struktur. Tuene bør forankres med overliggende netting eller lignende og forbygges med steinblokker for å hindre undergraving/utvasking av jord som følge av bølgeskvulp. En annen delpopulasjon av skåldraugmose ligger på nordsida av elva nedenfor damterskelen, som også vil følges opp de kommende år. Populasjonen av skåldraugmose på vekstområdet for den øvre lokaliteten vil sannsynligvis ikke kunne brukes som referansepopulasjon etter utbyggingen av Godfarfoss. Det anbefales å søke etter arten videre oppover langs bredden av Nedre Svangtjønne og langs elva oppover mot Øvre Svangtjønne. Det foreslås også en supplerende leting etter skåldraugmose ved Rambergåi for å finne en referansepopulasjon av skåldraugmose i liknende habitat som ved Godfarfoss.

Biofokus/Faunafokus anbefaler å gjøre tiltak for å ivareta den påviste forekomsten av laven *Leptochidium crenatum* på stor stein og den antatte forekomsten på en mindre stein i inntaksbassenget. Den eneste løsningen som Biofokus/Faunafokus ser er å heve steinene forekomstene vokser på. Steinene skal heves slik at forekomstene kommer 60-80 cm over vannspeilet ved alminnelig vannstand. Steinene må beskyttes av større, omliggende steiner for å hindre undergraving. Biolog må være til stede under arbeidet. Den andre antatte forekomsten på øya ute i elva skal følges opp med undersøkelser de kommende år.

Høringsuttalelser

NVE sendte søknaden og notatet fra Biofokus/Faunafokus på høring til Statsforvalteren i Oslo og Viken og Miljødirektoratet den 1.2.2023.

Statsforvalteren i Oslo og Viken skriver følgende i e-post av 1.2.2023:

*«Ut fra tilsendte dokumenter, bl.a. notat av 1. desember 2022 fra Multiconsult vedrørende konsekvenser ved endring av damhøyde, fremgår det at en senkning av terskel-dam for å ivareta forekomstene av *Leptochidium crenatum* og skåldraugmose, er vanskelig å gjennomføre, og vil medføre store endringer for både prosjektet og miljøforholdene rundt dam og inntak. For oss synes derfor de beste tiltakene for å ivareta populasjonene med *Leptochidium crenatum* og skåldraugmose ved inntaksområdet i Godfarfoss å gjennomføre avbøtende tiltak. Vi har tillit til at biologene Torbjørn Høitomt fra BioFokus og Oddvar Olsen fra Faunafokus har de beste forutsetninger til å vurdere avbøtende tiltak for å ivareta populasjonene av disse rødlistede artene. De kjenner både området etter flere befaringer, og artenes krav til voksested. Statsforvalteren har hverken tilstrekkelig kjennskap til lokaliteten, anlegget eller artenes krav til voksested, til at vi kan bidra med konstruktive innspill til de konkrete forslagene til avbøtende tiltak. Alternativet – ikke å gjennomføre avbøtende tiltak, medfører med sikkerhet negative konsekvenser for artene, der en forekomst av skåldraugmose vil forsvinne og lavarten *Leptochidium crenatum* vil bli negativt påvirket, og vurderes som et langt dårligere alternativ enn biologenes forslag til avbøtende tiltak, selv om også disse innebærer en risiko.*

Vi merker oss imidlertid at de samme to biologene i kartleggingsrapporten fra 2020 (BioFokus-notat 2020-57) skriver at: «Det kan være potensiale for at Leptochidium crenatum kan vokse på flere steiner ute i elva der arbeid skal gjøres med anleggsmaskiner i forbindelse med terskelen. Det var ikke mulig for oss å komme ut til alle disse steinene på befaringsdagen». Og: «Dette er en art som er svært vanskelig å skille ut fra andre lignende arter som den vokser sammen med og med de mange steinene og bergveggene som er langs elva, er potensiale stort for at den er flere steder, men ingen funn ble gjort fra inntak og videre nedover elva. Om skåldraugmose skriver de i vedlegget om avbøtende tiltak til Godfarfoss Kraft AS sin søknad følgende: «Det bør søkes etter arten videre oppover langs bredden av Nedre Svangtjønne, samt langs elva oppover mot Øvre Svangtjønne. Dette kan være med å avklare hvor stor betydning de tre tuene som må flyttes, har for den totale bestanden av arten i området. I tillegg vil vi foreslå en supplerende leting etter skåldraugmose ved Rambergåi, oppstrøms der denne elva munner ut i Pålsbufjordens nordvestre ende».

Siden det fortsatt er potensial for uoppdagede forekomster av de to rødlistede artene Leptochidium crenatum og skåldraugmose i nærområdet til inntaksområde for Godfarfoss Kraftverk, bør det legges ned en noe større kartleggingsinnsats for å avklare betydningen av de funnene som er kjent i dag. Dersom det avsløres betydelig større forekomster enn det som er påvist i dag, kan det tenkes at viktigheten av å gjennomføre avbøtende tiltak på et begrenset antall forekomster, er svært begrenset. Biologene Høitomt og Olsen anbefaler selv at det beregnes 4 dagsverk totalt i felt for å kartlegge lav og moser i 2023. Dette forutsetter at biologene får tilgang til å undersøke stenene ute i elva.»

Miljødirektoratet har per telefon uttrykt at de støtter uttalelsen fra Statsforvalteren. De har ingen ytterligere merknader til søknaden.

Høringsuttalelsen fra Statsforvalteren er sendt Godfarfoss Kraft AS. Vi har ikke mottatt kommentarer til høringsuttalelsen.

Søknad om å tette lekkasje innenfor oppstrøms fangdam

I e-post av 19.11.2022 bes det om tillatelse til å tette uforutsette lekkasjer innenfor øvre fangdam. Tiltaket er nødvendig for å unngå at byggegropa til inntaket tilføres store vannmengder. Arbeidet er planlagt uten bruk av maskiner og innenfor området som er gulskravert i bildet under. I korte trekk skal man løfte en gammel trestokk til side og fjerne torv midlertidig i en smalest mulig stripe fra fangdam og innover i terrenget. Uarmert betong pumpes med slange for å tette mellom steiner opp til terrengnivå. Sandsekker plasseres på støp opp til fangdammens høyde. Ved ferdigstilling, fjernes sandsekkene, betongen blir liggende. Torvtorvjord legges tilbake manuelt og trestokken løftes tilbake. Arbeidet skjer utenfor arealbruksgrensen. Ifølge Biofokus/Faunafokus er det ikke påvist steinboende eller marklevende rødlistearter i korridoren som er aktuell for dette arbeidet.

LEKKASJE RUNDT FANGDAM. Bildene viser området med lekkasjer på innsiden av øvre fangdam. Innenfor det gulskravert området skal fangdammen forlenges i en smal stripe ved bruk av uarmert betong og sandsekker. Bildene er hentet fra søknaden.

NVEs vurdering

NVE mener foreliggende søknader er tilstrekkelig opplyst til at vi kan vurdere omsøkte endringer.

I tillatelsen til planendring av Godfarfoss kraftverk datert 1.10.2021 har NVE vurdert tiltakets innvirkning på rødlisteartene i området. Fra tillatelsen referer vi bl.a. følgende:

«NVE mener tiltaket vil ha negativ innvirkning på forekomster av flere arter med høy rødlistestatus (opptil kategori EN), samt naturtypen gammel furuskog av regional til nasjonal verdi.» [...] «NVE mener det er viktig at strømforholdene endres så lite som mulig i vika ved inntaket ved en ev. konsesjon til tiltaket». [...] «Neddemming, fjerning og tildekking av områder som er voksested for rødlistearter skal unngås så langt som mulig, og det er viktig at man ikke demmer ned områder som er omfattet av vassdragsvernet utover kotehøyder angitt i gjeldende konsesjon.»

I samme tillatelse har NVE vurdert tiltakets påvirkning lavarten *Leptochidium crenatum* på følgende måte:

*«Lavarten *Leptochidium crenatum* (EN) vokser i flomsona på stein og berg i elva. Ved en utbygging av vassdraget vil plasseringen av egnet habitat på hver lokalitet for arten endres, ved at den nye flomsona vil bli flyttet ned mot nytt vannivå. NVE er usikker på om arten vil kunne tilpasse seg den nye vannstanden hurtig nok til å bli værende på utbygd strekning. Endret vassdragsdynamikk ellers vil også kunne bli en utfordring for arten. Det er svært usikkert om flytting av steiner med forekomster av *Leptochidium crenatum* er et avbøtende tiltak med tilstrekkelig effekt. Dette skal kun gjennomføres dersom det vurderes faglig tilrådelig. NVE understreker at det er viktig at man ikke tar unødvendige sjanser med så sjeldne arter. Det må også tas landskaphensyn ved ev. flytting av større steiner i anleggsarbeidet.»*

NVE har også vurdert tiltakets påvirkning på skåldraugmose:

«Skåldraugmose (DD) trives på torvkanter som vender ut mot elva, gjerne i kombinasjon med berg og mineraljord preget av overrislingsvann på de registrerte

rødlisteartene i området. Disse torvkantene er gjerne stabilt fuktige, og NVE mener arten vil få det vanskeligere i vassdraget ved en utbygging.» [...] «NVE mener som BioFokus at det kan være mulig å ivareta forekomster av denne arten ved utføring av avbøtende tiltak, der det vil være viktig å unngå direkte påvirkning gjennom ødeleggelse av levested/habitat. I dette tilfellet vil det være størst risiko for permanent neddemming eller tildekking, og ev. anleggsarbeid bør utføres i samråd med biolog.»

I konsesjonen til Godfarfoss kraftverk er det gitt tillatelse til å bygge inntak og dam på kote 782,0. Innmålinger av rødlisteartene viser imidlertid at forekomsten av skåldraugmose havner under planlagt vannspeil og forekomstene av *Leptochidium crenatum* blir negativt berørt av nytt vann-nivå. I tillatelsen til planendring som det refereres til over er nettopp neddemming av rødlisteartene vurdert som den største trusselen som følge av prosjektet. Det er oppgitt at neddemming skal unngås så langt som mulig. Videre er effekten av ev. tiltak som innebærer flytting av steiner med rødlistearter vurdert som svært usikker. Slike tiltak skal kun gjennomføres dersom det er faglig tilrådelig.

Konsesjonær har vurdert ulike avbøtende tiltak i samråd med teknisk- og miljøfaglig ekspertise. Tiltak som innebærer permanent senkning av vannspeilet i inntaksområdet vurderes å ha store konsekvenser for prosjektet og for naturmiljøet i området. Slike tiltak vurderes å være vanskelig å gjennomføre. I stedet anbefales det å gjennomføre avbøtende tiltak med flytting og tilpasning av nevnte lav og mosearter. Statsforvalteren og NVE støtter disse vurderingene. NVE ser ikke alternativer til foreslåtte tiltak som kan ha tilstrekkelig god effekt. Innmålinger viser at nevnte forekomster blir sterkt berørt av prosjektet, og at det ikke er mulig å ivareta forekomstene der de lever i dag. NVE vurderer derfor at foreslåtte tiltak er innenfor rammene av konsesjonen.

Statsforvalteren uttaler at de har tillitt til biologene som har foreslått tiltakene og mener de «*har de beste forutsetninger til å vurdere avbøtende tiltak for å ivareta populasjonene av disse rødlistede artene.*» NVE støtter uttalelsen fra Statsforvalteren. I vurderingen av søknaden mener vi det er avgjørende at miljøkompetansen benyttes ved planlegging, gjennomføring og videre oppfølging av de avbøtende tiltakene. Iht. NVEs tillatelse av 1.10.2021 skal det kun gjennomføres avbøtende tiltak for rødlisteartene dersom det vurderes som faglig tilrådelig. NVE vurderer foreslåtte tiltak som faglig tilrådelig. Videre er det i tillatelsen understreket at man ikke skal ta unødige sjanser med så sjeldne arter. Biofokus/Faunafokus skriver at det ikke er sikkert at tiltakene vil bli vellykket. NVE deler denne bekymringen og er innforstått med at forekomstene kan bli skadelidende.

På side 11 i godkjent detaljplan for miljø og landskap er det oppgitt at «*inntaksterskelen er lagt på fossenakken på kote +782 slik at løsningen ikke skal påvirke vannstanden i Nedre Svangtjønne, og dermed ikke være i konflikt med vernegrensen.*» I rapporten fra Biofokus/Faunafokus er det nevnt at forekomsten av skåldraugmose kanskje kan flyttes til en annen lokalitet med skåldraugmose ved bredden av Nedre Svangtjønne. Biofokus/Faunafokus anbefaler at man kartlegger kotehøyden ved forekomsten og vurderer hvordan inntaksbassenget påvirker vannstandsregimet gjennom året i Nedre Svangtjønne. De vanntilknyttede rødlisteartene som er kartlagt langs vassdraget vokser nettopp her pga. naturgitte forhold. NVE mener derfor det er særlig viktig å undersøke om

og ev. hvordan inntaksbasset kan/vil påvirke vannstandsregimet i Nedre Svangtjønne. I søknaden er det ikke beskrevet hvordan slike undersøkelser skal gjøres. NVE mener det er nødvendig å få tilsendt en plan for undersøkelsene. Planlagte undersøkelser må beskrives. Det må oppgis hvordan resultatene fra undersøkelsene kan benyttes til å dokumentere om og eventuelt hvordan vannstandsregimet i Nedre Svangtjønne blir endret. På bakgrunn av dette setter NVE vilkår.

Iht. foreliggende søknad skal det gjøres supplerende søk etter de samme forekomstene langs elva videre oppover i vassdraget og i Rambergåi. Målet er å finne referansepopulasjoner til overvåkningsarbeidet. Statsforvalteren understreker viktigheten av supplerende undersøkelser i deres uttalelser. Dersom det avsløres betydelig større forekomster av rødlistearter enn det som er påvist i dag, mener Statsforvalteren at viktigheten av å gjennomføre planlagte avbøtende tiltak kan være svært begrenset. NVE har ingen ytterligere merknader til planen.

NVE mener planlagte arbeider for midlertidig forlengelse av øvre fangdam ikke har nevneverdige konsekvenser for naturmiljøet dersom de utføres iht. forelagte beskrivelser. Vi vil imidlertid bemerke at det er oppgitt at betong skal benyttes til å tette mellom steiner opp til terrengnivå. NVE forutsetter at betongarbeidet stanses under terrengnivå slik at arbeidet ikke fører til varige synlige spor i terrenget. NVE har ingen ytterligere merknader til arbeidet som beskrives.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fattet beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante bestemmelser.

Saken har nylig vært opplyst gjennom konsesjonsbehandling og i denne prosessen har naturmangfoldloven kapittel II blitt vurdert. Vurderingene etter naturmangfoldloven som ligger til grunn for konsesjonen vurderes som tilstrekkelig konkrete, oppdatert og dekkende for godkjenningen av søknaden. NVE har derfor ikke foretatt nye vurderingen av tiltaket som helhet etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 og viser til vurderingene som er gjort i konsesjonsprosessen.

Forhold til andre lovverk

Vi viser til vårt vedtak av 1.10.2021

Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side.

Med hilsen

Kristian Markegård
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

GODFARFOSS KRAFT AS

Kopimottakerliste:

GLITRE ENERGI PRODUKSJON AS - Terje Økland

Multiconsult ASA - Anders Tørklep

MILJØDIREKTORATET

HOL KOMMUNE

NORE OG UVDAL KOMMUNE

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av OED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller OED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Olje- og energidepartementet (OED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til OED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.